

PROGRAMY PROFILAKTYCZNE „PRZYJAZNE ŚRODOWISKO: DZIECKO – RODZINA – SZKOŁA – INSTYTUCJE”

CZYM SĄ PROGRAMY PROFILAKTYCZNE

„PRZYJAZNE ŚRODOWISKO: DZIECKO – RODZINA – SZKOŁA – INSTYTUCJE”?

Lokalny program profilaktyczny „Przyjazne środowisko: dziecko – rodzina – szkoła – instytucje” będzie realizowany na terenie Łodzi. Program dotyczy wsparcia środowiska szkolnego, poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków pomocy społecznej, przychodni POZ, kuratorskiej służby sądowej, pracowników RCPS w pracy z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami nastroju, trudnymi zachowaniami, lękami, uzależnieniami behawioralnymi oraz promowania zdrowego stylu życia w tym dobrostanu psychicznego wśród dzieci i młodzieży.

Problemy i zapotrzebowanie placówek w proponowanym zakresie tematycznym zostały opracowane za pomocą anonimowych ankiet (badanie jakościowe oraz ilościowe) rozesyłanych do placówek.

PROBLEMY

- Brak wsparcia merytorycznego oraz praktycznych wskazówek dla nauczycieli i wychowawców oraz pracowników instytucji wspierających rodzinę na temat pracy z dziećmi i młodzieżą, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
- Trudności w nauczaniu, wychowywaniu i udzielaniu pomocy dzieciom z trudnościami i zaburzeniami.
- Niski poziom akceptacji nauczycieli i pracowników instytucji dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi.
- Niski poziom wiedzy o zdrowiu psychicznym.
- Rola szkoły jako jednego z głównych środowisk w życiu dzieci i młodzieży w powstawaniu i podtrzymywaniu trudności zaburzeń psychicznych.
- Wrogie, wykluczające nastawienie rówieśników w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi.
- Utrudniony powrót dziecka z zaburzeniami do środowiska szkolnego (powtórna reintegracja) po hospitalizacji.

GRUPA ODBIORCÓW

Nauczyciele, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków pomocy społecznej, przychodni POZ, kuratorskiej służby sądowej, RCPS.

Beneficjenci wtórni – wychowankowie przedszkoli, uczniowie klas I-III, klas IV-VIII, uczniowie szkół średnich, rodzice/opiekunowie, rodziny.

CEL GŁÓWNY

Wsparcie narzędziowe i edukacja na temat zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, ośrodkach pomocy społecznej, przychodniach POZ, kuratorskiej służby sądowej, RCPS pomoc w tworzeniu przyjaznego środowiska dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- uzupełnienie wiedzy i dostarczanie narzędzi do pracy z dzieckiem z zaburzeniami psychicznymi, emocjonalnymi;
- kształtowanie właściwych postaw prozdrowotnych;
- zapobieganie stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku szkolnym, instytucjach współpracujących z dziećmi i rodzinami;
- stworzenie atmosfery akceptacji dla „inności” w środowisku szkolnym;
- uwrażliwienie na obserwację własnego stanu psychicznego wśród dzieci, opiekunów i tzw. specjalistów;
- edukacja dzieci i młodzieży na temat zdrowia psychicznego;
- wdrożenie samopomocy rówieśniczej;
- wsparcie merytoryczne i emocjonalne – narzędzia do pracy i do radzenia sobie z trudnymi zachowaniami dzieci i młodzieży;
- wsparcie nauczycieli we współpracy ze specjalistami psychologami, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, rodzicami;
- wsparcie pracowników instytucji wspierających rodzinę we współpracy z rodzicami i opiekunami;
- stworzenie procedur działania w sytuacji wyłączenia dziecka z życia szkoły i jego powrót po hospitalizacji.

OPIS

Przedmiotem zamówienia jest usługa edukacyjna polegająca na przygotowaniu i przeprowadzeniu dla pracowników placówek edukacyjnych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków pomocy społecznej, przychodni POZ, kuratorskiej służby sądowej, RCPS szkolenia opartego na programach profilaktycznych:

1. Skuteczna komunikacja czyli jak mówić aby być zrozumianym i słuchanym;
2. ADHD – co bezwzględnie trzeba wiedzieć i jak sobie z nim radzić w praktyce;
3. Zachowania trudne a zaburzenia zachowania – jak je rozróżnić i jak sobie z nimi radzić;
4. Zaburzenia nastroju – cechy, rozpoznawanie, pomoc. depresja. lęki. Powrót ucznia w środowisko szkolne po hospitalizacji, reintegracja. tolerancja i akceptacja osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku szkolnym;
5. Uzależnienia behawioralne jak je rozumieć i pomagać. Fonoholizm. Zaburzenia odżywiania;
6. Kryzysy a interwencje kryzysowe w ujęciu rozwojowym i nie tylko.

Założeniem programu jest długoterminowa współpraca, na skutek, której pracownicy ww. placówek zdobędą narzędzia i wypracują spójne sposoby postępowania z dziećmi, w tym dziećmi z trudnościami. Program obejmuje także szkolenia dla pracowników instytucji pomocowych, które współpracują z dziećmi i rodzinami.

STANDARDY REALIZACJI

Program profilaktyczny to propozycja współpracy długoterminowej dla placówek edukacyjnych oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków pomocy społecznej, przychodni POZ, kuratorskiej służby sądowej, RCPS.

Zadaniem Realizatora szkoleń, oprócz ogólnej edukacji o zdrowiu psychicznym, jest odwołanie się do konkretnego przypadku i zaproponowanie działań, które mogą wspomóc pracę placówek edukacyjnych w celu zwiększenia poziomu wiedzy o zdrowiu psychicznym, zapobieganiu stygmatyzacji uczniów z zaburzeniami oraz stworzenia przyjaznego środowiska dla wszystkich uczniów.

Dobór grup mieszany – uczestnicy pochodzą będą z różnych placówek celem uzyskania szerszej wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami grupy oraz w celu zapewnienia dobrego komfortu wszystkim ćwiczącym podczas warsztatów. Wielkość grup ok.: 7-18 osób.

Miejsce realizacji: Łódź, w szczególności: ul. Mielczarskiego 35/ul. Aleksandrowska 159

PROGRAM I – (8H)

SKUTECZNA KOMUNIKACJA CZYLI JAK MÓWIĆ ABY BYĆ ZROZUMIANYM I SŁUCHANYM

Program składa się z części teoretycznej (2h) i warsztatowej (6h).

Część teoretyczna zawiera

- Zasady komunikacji interpersonalnej.
- Wpływ temperamentu na komunikację.

Część warsztatowa obejmuje

- Co przeszkadza a co sprzyja skutecznej komunikacji.
- Partnerski sposób komunikacji jako najbardziej skuteczny.
- Szkodliwość dyrektywnej komunikacji i jak ona wpływa na rozmówcę. Komunikaty „musisz, powinieneś”.
- Znaczenie tonu głosu, intonacji, mowy ciała w komunikacji.
- Wpływ poczucia własnej wartości na sposób komunikowania się. Jak podnieść własne poczucie wartości.
- Posługiwanie się komunikatem „ja” w rozmowie.
- Style komunikacji: agresywny, asertywny, uległy. Jak komunikować się asertywnie.
- Odmawianie jako ważna część komunikacji, jak odmawiać.
- Efekt aureoli i jego wpływ w pracy nauczyciela. Eksperyment Rosenthala.

PROGRAM II – (8H)

ADHD – CO BEZWZGLĘDNI TRZEBA WIEDZIEĆ I JAK SOBIE Z NIM RADZIĆ W PRAKTYCE

Program składa się z części teoretycznej (2h) i warsztatowej (6h).

Część teoretyczna zawiera

- Definicja ADHD.
- Przyczyny ADHD.
- Objawy w 3 grupach 1) zaburzenie koncentracji uwagi; 2) impulsywność; 3) nadruchliwość.
- Wpływ objawów na funkcjonowanie ucznia młodszego i starszego w środowisku szkolnym.
- Rozróżnianie objawów ADHD na które uczeń nie ma wpływu.

Część warsztatowa obejmuje

- Dostosowanie przestrzeni klasowej, miejsca pracy ucznia z ADHD do jego potrzeb.
- Dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości ucznia (np. podział złożonych zadań na kilka części, proste polecenia).
- Impulsywność dzieci z ADHD a relacje rówieśnicze. Wsparcie nauczyciela w budowaniu relacji rówieśniczych w klasie.
- Znaczenie opieki emocjonalnej dla uczniów z ADHD. Negatywne skutki zaniedbania opieki emocjonalnej u dziecka z ADHD.
- Znaczenie opieki specjalistycznej dla ucznia z ADHD. Wskazówki w opiniach poradni psychologiczno- pedagogicznych oraz ich praktyczne zastosowanie w pracy z uczniem.
- Opracowanie przypadku ucznia/uczennicy uczęszczającego/jącej do szkolonej placówki edukacyjnej.
- Współpraca szkoły (wychowawcy, nauczycieli, pedagoga, psychologa) z rodzicami dziecka z ADHD.
- Postrzeganie ucznia z ADHD jako „niegrzecznego, nielubianego, zaburzającego przebieg lekcji, źle wychowanego itd.”. Zmiana negatywnych przekonań na temat dziecka z ADHA, zrozumienie funkcjonowania w codzienności szkolnej. Przekształcenie obszarów w których uczeń gorzej funkcjonuje na korzystne (np. nadrucliwość - przyniesienie pisaka podczas lekcji z sekretariatu - pomoc dla nauczyciela - budowanie pozytywnego obrazu dla rówieśników).

PROGRAM III (6H)

ZACHOWANIA TRUDNE A ZABURZENIA ZACHOWANIA – JAK JE ROZRÓŻNIĆ I JAK SOBIE Z NIMI RADZIĆ

Program składa się z części teoretycznej (2h) i warsztatowej (4h).

Część teoretyczna zawiera

- Definicja zaburzeń zachowania.
- Objawy zaburzeń zachowania oraz ich nasilenie.
- Czym jest zespół opozycyjno-buntowniczy i jak odróżnić go od zaburzeń zachowania.
- Zachowania trudne jako objawy złego samopoczucia, kryzysów rozwojowych, zaburzeń np. depresja, ADHD.

Część warsztatowa obejmuje

- Brak zdolności wyrażania empatii przy zaburzeniach zachowania nie oznacza niemożności jej odczuwania.
- Wpływ środowiska rodzinnego na zaburzenia zachowania. Bezpieczeństwo a jego brak w środowisku rodzinnym. Interwencja szkoły w środowisko rodzinne dla zapewnienia bezpieczeństwa uczniowi z zaburzeniami zachowania.
- Mechanizm „samospelniającego się proroctwa”. Wchodzenie w rolę „złego dziecka” zgodnie z przekonaniami środowiska. Negatywne komunikaty - negatywny obraz siebie - negatywne zachowania stają się nawykiem - brak podejmowania się innych konstruktywnych zachowań.
- Współpraca specjalistów, szkoły, rodziców w celu wypracowania strategii wsparcia ucznia z zaburzeniami zachowania.
- Stworzenie nauczycielami strategii radzenia sobie z uczniem z zaburzeniami zachowania.
- Dobry przykład budowania strategii pracy z dzieckiem z zaburzeniami zachowania <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=6339>

PROGRAM IV - (12H)

ZABURZENIA NASTROJU – CECHY, ROZPOZNAWANIE, POMOC. DEPRESJA. LĘKI. POWRÓT UCZNIA W ŚRODOWISKO SZKOLNE PO HOSPITALIZACJI, REINTEGRACJA. TOLERANCJA I AKCEPTACJA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Program składa się z części teoretycznej (4h) i warsztatowej (8h).

LĘKI. ZABURZENIA LĘKOWE

Część teoretyczna zawiera

- Czym jest lęk.
- Aspekty leku. Wpływ na ciało, umysł, zachowanie.
- Lęk jako funkcja adaptacyjna człowieka. „Normalne” lęki dla dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym, młodzieży.
- Zaburzenia lękowe, rodzaje.

Część warsztatowa obejmuje

- Lęk w kontekście rozwojowym.
- Lęk jako objaw trudnej sytuacji domowej dziecka.
- Overthinking – zamartwianie się, roztrząsanie swojego zachowania, ciągłe uczucie niepokoju u młodych ludzi.
- Wskazówki dla nauczycieli, pedagogów, psychologów szkolnych do pracy z dzieckiem z zaburzeniem lękowym lub dzieckiem zagrożonym zaburzeniem lękowym.
- Psychoedukacja jako ważna część wsparcia dziecka z zaburzeniem lękowym lub dziecka zagrożonego zaburzeniem lękowym.
- Znaczenie współpracy między specjalistami oraz placówką edukacyjną w pracy z zaburzeniem lękowym lub dzieckiem zagrożonym zaburzeniem lękowym.

DEPRESJA

Część teoretyczna zawiera

- Czym jest depresja.
- Przyczyny depresji u dzieci i młodzieży i u dorosłych są tożsame. Wpływ bagatelizacji problemów dzieci i młodzieży na ich stan psychiczny.
- Objawy depresji. Objawy depresji, które może zauważyć nauczyciel.

Część warsztatowa obejmuje

- Zauważenie wczesnych objawów depresji dla zapobiegania eskalacji objawów w postaci samookaleczeń i prób samobójczych.
- Czy dziecko z depresją to tylko „smutne dziecko”? Inne objawy depresji – pogorszenie wyników w nauce, obojętność, złość itd., które mogą wydawać się trudnymi zachowaniami.
- Rola nauczyciela w przypadku depresji u dzieci i młodzieży.
- Praktyczne wskazówki postępowania z dziećmi i młodzieżą z depresją dla nauczycieli.

REINTEGRACJA UCZNIA W ŚRODOWISKO SZKOLNE PO HOSPITALIZACJI

Część teoretyczna zawiera

- Hospitalizacja w szpitalu psychiatrycznym jako trudne wydarzenie dla dziecka/nastolatka.

Część warsztatowa obejmuje

- Obawy rodziców/opiekunów związanych z powrotem dziecka/nastolatka w zespół klasowy.
- Samopoczucie dziecka/nastolatka po przebywaniu w szpitalu np. poczucie przyłoczenia, lęki związane z natłokiem ludzi, hałasem itp. – jak pomóc dziecku adaptować się do warunków szkolnych.
- Psychoedukacja zespołu klasowego w zakresie zdrowia psychicznego. Normalizacja chorób psychicznych. Obalenie negatywnych stereotypów na temat szpitali psychiatrycznych.
- Równowaga między wsparciem dziecka po hospitalizacji a nadmierną opieką.

AKCEPTACJA I TOLERANCJA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Część warsztatowa zawiera

- Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie zdrowia psychicznego. Włączanie tematów związanych ze zdrowiem psychicznym do planów wychowawczo-profilaktycznych oraz realizowanie ich w trakcie lekcji wychowawczych.
- Zorganizowanie w szkole *Dnia zdrowia psychicznego*.
- Dostosowanie języka używanego przez nauczycieli i uczniów na co dzień. Poruszanie wątków chorób psychicznych w sposób lakoniczny w trakcie prowadzenia lekcji np. zły przykład „Był wariatem, odciął sobie ucho i zmarł w zakładzie psychiatrycznym”.

PROGRAM V (6H)

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – JAK JE ROZUMIEĆ I POMAGAĆ. FONOHOLOGIZM. ZABURZENIA ODŻYWIANIA

Program składa się z części teoretycznej (2h) i warsztatowej (4h).

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE. FONOHOLOGIZM

Część teoretyczna zawiera

- Czym są uzależnienia behawioralne.
- Rodzaje uzależnień behawioralnych.
- Objawy uzależnienia od telefonu, komputera, gier, internetu.

Część warsztatowa obejmuje

- Uzależnienia behawioralne zauważalne w szkole: fonoholizm, sieciholizm, uzależnienie od używania komputera i gier komputerowych.
- Kiedy granie w gry, oglądanie filmików itp. mieści się w normie.
- Podłoże uzależnienia od telefonu np. niska samoocena, trudności z nawiązywaniem relacji rówieśniczych. Jak nauczyciel może wspomóc proces zdrowienia ucznia uzależnionego od sieci, telefonu itp.
- Włączenie tematów związanych z fonoholizmem do programu profilaktyczno-wychowawczego i realizacja lekcji wychowawczych na dany temat.

- Edukacja rodziców na temat powstawania uzależnień od mediów społecznościowych i gier. Znaczenie współpracy między rodzicami a szkołą w kontekście dziecka uzależnionego od sieci.
- Zasady korzystania z telefonów na terenie szkoły. Nieskuteczność całkowitego zakazu korzystania z telefonów na terenie szkoły.
- Skutki fonoholizmu.

ZABURZENIA ODŻYWIANIA

Część teoretyczna zawiera

- Definicja zaburzeń odżywiania.
- Rodzaje zaburzeń odżywiania.
- Objawy zaburzeń odżywiania w tym jak można je zauważyć w szkole.

Część warsztatowa obejmuje

- Wpływ czynników psychospołecznych a zaburzenia odżywiania.
- Komunikaty negatywnie wpływające na postrzeganie swojego ciała przez uczniów.
- Budowanie u dzieci i młodzieży pozytywnego obrazu ciała.
- Tolerancja dla różnorodności, ciałoneutralność.
- Ruch ciałopozytywności, popularyzacja w szkołach, propozycje oddziaływań w szkole.
- Opracowanie przypadku ucznia/uczennicy uczęszczającego/jącej do szkolonej placówki edukacyjnej.

PROGRAM VI – (8H)

KRYZYSY A INTERWENCJE KRYZYSOWE W UJĘCIU ROZWOJOWYM I NIE TYLKO

Program składa się z części teoretycznej (2h) i warsztatowej (6h).

Część teoretyczna zawiera

- Czym jest kryzys.
- Kryzys w życiu dziecka i nastolatka.
- Diagnoza dziecka w sytuacji kryzysowej.
- Objawy kryzysu.
- Czym jest interwencja kryzysowa.

Część warsztatowa obejmuje

- Czynniki ryzyka i czynniki ochronne w sytuacji kryzysowej (indywidualne, rodzinne, społeczne).
- Wpływ kryzysu na proces rozwoju dziecka.
- Zachowania ryzykowne u dzieci i młodzieży.
- Autoagresja u dzieci i młodzieży.
- Różnica między psychoterapią, konsultacją a interwencją kryzysową.
- Jak prowadzić interwencję kryzysową.
- Kto może przeprowadzić interwencję kryzysową?
- Interwencja kryzysowa u dzieci i młodzieży. Rodzinna interwencja kryzysowa.

- Nauczyciel jako interwenta kryzysowy.

EWALUACJA

Ewaluacja działań

Sposoby ewaluacji: ankieta.

Ewaluacja będzie przeprowadzana w celu dostarczenia informacji o realizacji założonych celów oraz ewentualnej korekty dla zwiększenia efektywności szkoleń i warsztatów.

ANKIETA OCENY SZKOLENIA

Prosimy o ocenę szkolenia, w którym Pan(i) brał(a) udział.

	Nie	Raczej nie	Raczej tak	Tak
Czy wg Pana(i) został osiągnięty cel szkolenia?				
Czy był(a) Pan(i) zadowolony(a) ogólnej realizacji programu profilaktycznego „Przyjazne środowisko: dziecko – rodzina – szkoła”?				
Czy zdobył(a) Pan(i) oczekiwaną praktyczną wiedzę podczas tego szkolenia?				
Czy zdobył(a) Pan(i) oczekiwaną teoretyczną wiedzę podczas tego szkolenia?				
Czy prowadzący(a) efektywnie prowadził(a) zajęcia?				
Czy materiały dydaktyczne były dobrze zaprojektowane?				
Czy szkolenie zachęciło Pana(ią) do wykorzystania zdobytej wiedzy w miejscu pracy?				

Jakie wiadomości zdobyte w trakcie zajęć może Pan(i) wykorzystać w miejscu pracy?

.....
.....

Które ćwiczenie było najbardziej przydatne?

.....
.....

Co jeszcze powinno znaleźć się na warsztacie w części teoretycznej lub części praktycznej?

.....
.....

Miejsce pracy (rodzaj placówki).

.....

Zajmowane stanowisko.

.....